

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

РІВНЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ:

матеріали VI Міжнародних
педагогічних читань пам'яті
професора Тамари Поніманської
та з нагоди 60-річчя кафедри
дошкільної педагогіки і психології
та спеціальної освіти

м.Рівне, 26-27 листопада 2025 року

УДК 373.2+376

А 40

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол №12 від 30 жовтня 2025 року).*

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти: Матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти, м. Рівне, 26-27 листопада, 2025 р. Рівне : Ю. Кукса, 2025. 216 с.

ISBN 978-617-8672-25-6

У виданні викладено матеріали учасників VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри «Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти», які відбулися у місті Рівне 26-27 листопада 2025 року.

УДК 373.2+376

ISBN 978-617-8672-25-6

© Колектив учасників конференції, 2025

ЗМІСТ

ДИЧКІВСЬКА Ілона ШІСТЬ ДЕСЯТИЛІТЬ СЛУЖІННЯ ДОШКІЛЛЮ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ	9
PROKOPIAK Anna ASDETECT – NOWOCZESNE NARZĘDZIE DO WCZESNEJ IDENTYFIKACJI SPEKTRUM AUTYZMU U DZIECI	12
KRĘCISZ-PLIS Elżbieta UCZEŃ Z ZESPOŁEM PANDAS – SPECYFICZNE POTRZEBY ROZWOJOWE I EDUKACYJNE ORAZ OBSZARY WSPARCIA	15
АБРАМЧУК Олена, ШОСТАК Ольга ЛОГОПЕДИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОСОДИЧНИХ КОМПОНЕНТІВ МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРІЄЮ	16
БЕЗДІТНА Анна, ПЕРЕТЯГА Людмила РОЗВИТОК ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНО-ДИДАКТИЧНИХ ІГОР	19
БЄЛОВА Єлизавета, МАЛІНОВСЬКА Наталія ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РАС	21
БОНДАРЧУК Ірина, ДЖЕДЖЕРА Клавдія ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ	23
БРИЖ Вікторія, ДИЧКІВСЬКА Ілона ЗНАЧЕННЯ ІГОР-ДРАМАТИЗАЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВИРАЗНОСТІ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ДИЗАРТРІЄЮ	25
БУГАЙЧУК Вікторія, МАЛІНОВСЬКА Наталія ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ	29
БУТЕНКО Віта ЛОГІЧНІ БЛОКИ ДЬСЕНЕША: ПОЕТАПНЕ ВИКОРИСТАННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ	31
ВАЛЬКО Яна, ГОРОПАХА Наталія СПІВПРАЦЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ФОРМУВАННІ У ДІТЕЙ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ	33
ВЕЛИЧКО Іванна, ЮРЧУК Олексій ОЗДОРОВЧА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ІЗ ЗГПР	35
ВОЙТОВИЧ Оксана, ДИЧКІВСЬКА Ілона ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕХНОЛОГІЙ В КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	36
ВОЛОС Тетяна, КОЛОСОВА Олена РОЛЬ КАЗКИ У МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	39
ВОРОБЕЦЬ Богдана, ГОРОПАХА Наталія ПРИРОДНИЧІ ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ ТА КОГНІТИВНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	43
ВОРОНОВА Анастасія, МАЛІНОВСЬКА Наталія РОЛЬ БАТЬКІВ У ФОРМУВАННІ СЕНСОМОТОРНИХ НАВИЧОК ДИТИНИ ПІД ЧАС ДОМАШНЬОЇ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ	44
ВРОЧИНСЬКА Людмила ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМОДІЇ ЗДО З	46

БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	
ГАЄВСЬКА Анастасія ПАЛЬЧИКОВА ГІМНАСТИКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ	49
ГЕНДЕРА Діана, ШАДЮК Ольга АРТИКУЛЯЦІЙНА ТА ДИХАЛЬНА ГІМНАСТИКИ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗАЇКАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	51
ГОЛЬОНКО Ольга, ФЕДОРОВА Наталія ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	53
ГОНЧАРУК Ольга, НАЗАРЕЦЬ Людмила ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ САМООЦІНКИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	56
ГОРОПАХА Наталія ФОРМУВАННЯ УМІНЬ НАВЧАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З ПЕДАГОГОМ ТА ОДНОЛІТКАМИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА	59
ГОРПІНИЧ Софія, КОЗЛЮК Ольга СПІВПРАЦЯ ЛОГОПЕДА ТА БАТЬКІВ У ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	61
ГУК Діана, КОСАРЕВА Галина МОЖЛИВОСТІ ЗАСОБІВ РИТМІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ В КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ВИРАЗНОСТІ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	64
ДЕМ'ЯНЧУК Олена, РУДЕНКО Наталія ФОРМУВАННЯ ПРОСОДИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ОРФ-ПЕДАГОГІКИ	66
ДЕМИДЮК Руслана, ГОРОПАХА Наталія РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	68
ДОМАНЮК Оксана ТЕХНОЛОГІЇ ПОДОЛАННЯ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	69
ДУБИНА Кира, ЄСЬКОВА Тетяна РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА В АПЛІКАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	71
ЄСЬКОВА Тетяна ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО КЕРІВНИЦТВА ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	74
ІВАЩЕНКО Людмила ПОТЕНЦІАЛ ПАЛИЧОК КЮЇЗЕНЕРА ДЛЯ НАОЧНОЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ АРИФМЕТИЧНИХ ЗАДАЧ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	76
КАЛИТЮК Світлана, РУДЕНКО Наталія ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	78
КАРАБАДЖАК Катерина, ЯНЦУР Любов ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ УКРАЇНСЬКОГО ЖИВОПИСУ В РОБОТІ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	80
КИБУКЕВИЧ Поліна, БУТЕНКО Віта ВПЛИВ МЕТОДУ «СЕНСОРНОЇ СУПЕРЕЧНОСТІ» НА ФОРМУВАННЯ ВАРІАТИВНОСТІ МИСЛЕННЯ	82
КЛИМЕНКО Інна, КОТ Надія КВЕСТ-ГРА ЯК ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ФІЗКУЛЬТУРНИХ ЗАНЯТЬ В ПРИРОДНИХ УМОВАХ	84

КЛИМУК Вікторія, ШАДЮК Ольга ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНО-ВОЛЬОВОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ АВТОРСЬКОЇ КАЗКИ	86
КОВАЛЬЧУК Неоніла, НАЗАРЕЦЬ Людмила АКЦЕНТУАЦІЯ ХАРАКТЕРУ ЯК ПРОЯВ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	88
КОВЕНЬКО Людмила, КОЗЛЮК Ольга ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З РОЗВИТКУ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ІЗ ЗНМ	91
КОЖАРКО Ірина, РУДЕНКО Наталія ШЛЯХИ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАЇКАННЯМ ТА СДУГ	92
КОЗЛЮК Ольга ГРА ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ТА СПЕЦІАЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	94
КОЛОДА Ольга, КОЗЛЮК Ольга ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИСЛАЛІЄЮ	96
КОСАРЄВА Галина ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ	98
КОТЮЖАНСЬКА Лілія, ПЕРЕТЯГА Людмила ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	100
КУЗЬМИЧ Галина, МАЛІНОВСЬКА Наталія ІГРОВІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ГРАФОМОТОРНИХ НАВИЧОК У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	103
КУПЧИК Богдана, МАЛІНОВСЬКА Наталія ВПЛИВ ОПОВІДАНЬ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО НА РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	105
КУШНІР Валентина ВПЛИВ ШКІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ ДВОМОВНОСТІ В ДІТЕЙ-МІГРАНТІВ	107
КУШНІР Маргарита, ГОРОПАХА Наталія ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДНОГО ДОВКІЛЛЯ	112
ЛАНТУХ Сергій, ЗАГОРОДНЯ Людмила СТВОРЕННЯ СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДОШКІЛЬНИКІВ	114
ЛІСОВА Людмила ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МОВЛЕННЯ ТА ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ: ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕННЯ РОЗВИТКУ	116
ЛОГОЩУК Ольга, ШАДЮК Ольга ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК САМООБСЛУГОВУВАННЯ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ	118
МАЙСТРОВИЧ Наталія, ШОСТАК Ольга ЗНАЧЕННЯ МУЗИКОТЕРАПІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ФОНЕМАТИЧНОГО СПРИЙМАННЯ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ФФНМ	120
МАЛІНОВСЬКА Наталія ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У ПІДГОТОВЦІ ДО РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	122
МАРКЕВИЧ Юлія, МАЛІНОВСЬКА Наталія РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЄКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	124

МАРЧУК Галина РОЛЬ ПЕДАГОГА-ДОШКІЛЬНИКА У ПОБУДОВІ ТВОРЧОГО, ДРУЖНЬОГО ДО ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	126
МЕЛЬНИК Дарина, РУДЕНКО Наталія ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ГРАМАТИЧНОГО ЛАДУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИСЛЕКСІЄЮ	128
МЕЛЬНИЦЬКА Вікторія, ЮРЧУК Олексій РУХЛИВА ГРА, ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	130
МЕСЬ Марія, РУДЕНКО Наталія УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ФОНЕМАТИЧНОГО СПРИЙМАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФФНМ	132
МОКРІЙ Богданна, КОСАРЄВА Галина НЕЙРОІГРИ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ДИСГРАФІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	134
НАГОРНА Діна, ГОРОПАХА Наталія ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	136
НАХОД Софія, КОЛУПАЄВА Алла ПРОЯВИ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОГО НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА МЕТОДИ ЙОГО КОРЕКЦІЇ	139
НОС Єлизавета ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ КАРТ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ОСОБИСТОЇ ГІГІЄНИ У ДОШКІЛЬНИКІВ	142
ОСТАПЕНКО Марина, ЄСЬКОВА Тетяна ВИХОВАННЯ МИЛОСЕРДЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СПІЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	144
ОТЧЕНАШ Анастасія, КОЗЛЮК Ольга КОНСТРУКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	146
ПАВЛЕНКО Наталія, ЄСЬКОВА Тетяна ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ РУК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	148
ПАВЛЮК Анастасія, КОЗЛЮК Ольга СЕНСОРНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ	150
РОВІНСЬКА Юлія, КОСАРЄВА Галина ДИХАЛЬНА ГІМНАСТИКА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ У ДІТЕЙ З ДИЗАРТРИЄЮ	152
РОМАНЕНКО Олена, ГОРОПАХА Наталія ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВІДКРИТОЮ РИНОЛАЛІЄЮ	154
СКАБАЛА Дар'я, ЮРЧУК Олексій ЛІКУВАЛЬНА ФІЗКУЛЬТУРА У ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ	156
СТЕБЛЮК Світлана РОЛЬ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ У СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	159
СТОЛЯРУК Інна, КОЛУПАЄВА Алла ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	162

СТУПНИЦЬКА Карина, ШАДЮК Ольга ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК БАЗОВОЇ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ	164
ТАБАЧУК Соломія, ГОРОПАХА Наталія КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛОГОРИТМІКИ ТА ПАЛЬЧИКОВИХ ІГОР ДЛЯ РОЗВИТКУ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ ТА ДРІБНОЇ МОТОРИКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	166
ТИМОФІЄВА Марія, ДИЧКІВСЬКА Ілона ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ ІЗ ДИСЛАЛІЄЮ	168
ТКАЧ Ірина, КОЗЛЮК Ольга ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ГРИ	171
ТОТОВИЦЬКА Ірина, ДИЧКІВСЬКА Ілона АРТ-ПЕДАГОГІКА ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ МОТОРНИХ ТА МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК В РАННЬОМУ ВІЦІ	173
ТРИУСОВА Олена, ОМЕЛЯНЕНКО Алла ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА В ТРУДОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	176
УЛЮКАЄВА Ірина ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ	178
УРУПА Дар'я, ПЕРЕТЯГА Людмила ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ СЬОГОДЕННЯ	182
ФАСОЛЬКО Тетяна ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПОЖИВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	184
ФРАНАСЮК Каріна, КОСАРЄВА Галина РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В КОРЕКЦІЇ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРІЄЮ	186
ХАЙ Діана, ЮРЧУК Олексій РОЛЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ КОРЕКЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ЗНР	189
ЦАРУК Ольга, КОЗЛЮК Ольга КОРЕКЦІЯ ПОРУШЕНЬ ВИМОВИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НЕЙРОГІМНАСТИКИ	191
ЦЬОСЬ Віта, КОСАРЄВА Оксана КІНЕЗІОЛОГІЧНІ ТЕХНІКИ ЯК ЗАСІБ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	193
ЧИШИЙ Анастасія, ШОСТАК Ольга РОЛЬ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ В СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНР	195
ЧУМА Мирослава, ГОРОПАХА Наталія ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ ТРЕТЬОГО РОКУ ЖИТТЯ В УМОВАХ ЗДО	197
ЧУМАК Ірина, ГОРОПАХА Наталія ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГУМАННИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЧЕРЕЗ ВЗАЄМОДІЮ З ОБРАЗНОЮ ІГРАШКОЮ	199
ЧУЧМАН Іванна, КОСАРЄВА Оксана РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	201
ШЕВЧУК Анна, КОЗЛЮК Ольга ВЗАЄМОДІЯ ЧЛЕНІВ КОМАНДИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ЯК ЗАПОРУКА	203

ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДІТЕЙ З ООП ШИЛАН Вікторія, РУДЕНКО Наталія ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІІ РІВНЕМ ЗНМ	205
ШОКРУТА Ольга, ДЖЕДЖЕРА Клавдія ВПЛИВ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ НА САМООЦІНКУ ДИТИНИ	207
ШОСТАК Ольга АРТИКУЛЯЦІЙНА ГІМНАСТИКА ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	210
ЯЦЮК Анастасія, ДЖЕДЖЕРА Клавдія ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ	212

Діяльність дитини та її соціальна взаємодія – рушійні причини розвитку, а відхилення або спотворення в діяльності й спілкуванні призводять до порушень у формуванні особистості та поведінки. Психологічні особливості впливають на поведінку і визначають характеристики діяльності дитини, які проявляються в успішності, інтенсивності, відповідно або невідповідно соціальним нормам тощо.

Саме від поведінки, пов'язаної з різними позитивними або негативними реакціями, залежить ставлення до неї оточуючих і зміна психологічних особливостей, а від психологічних особливостей дитини залежить її поведінка, що викликає певні реакції оточуючих. Тільки правильний виховний підхід, заснований на перебудові взаємодії, допоможе побудувати систему міжособистісних взаємин або зруйнувати її.

Через мінливість поведінкових функцій та нестабільність емоційної готовності у дітей дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку можуть виникати занепокоєння і агресивність. Це проявляється у способах неприязного ставлення до дій інших людей, що може призводити до агресивних реакцій, депресій, ворожості та асоціальної поведінки. Такі реакції зумовлені нестійкістю нервової системи, що проявляється в загальмованості або, навпаки, у вигляді розгальмованості, що, в свою чергу, призводить до порушень міжособистісних відносин [1].

Розвиток навичок соціальної взаємодії у дітей молодшого шкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку зазвичай супроводжується змінами в їхній поведінці та діяльності. Це включає формування нових способів взаємодії та оволодіння способами спільної діяльності, що відповідають вимогам нових соціальних умов. Однак цей процес завжди є складним і часто супроводжується емоційними проявами.

Література:

1. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю. Соціальна педагогіка : навч. посібник / за ред. О. В. Безпалько. Київ, 2013. С. 187–196.
2. Зелінська К.О. Розвиток комунікативних умінь дітей з інтелектуальними вадами засобами театральної діяльності. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2014_26_26
3. Проскурняк О.І. Практичні аспекти формування соціально-комунікативної активності у дітей зі зниженим розумовим розвитком. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apnvlop_2012_9_18

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК БАЗОВОЇ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Карина СТУПНИЦЬКА

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет*

Ольга ШАДЮК

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет*

Сучасна система дошкільної освіти спрямована на формування активної, ініціативної, творчої особистості, здатної до саморозвитку. Однією з базових якостей, які забезпечують успішну соціалізацію дитини, є самостійність. Виховання самостійності в дошкільному віці виступає важливою умовою становлення життєво компетентної особистості, адже саме в цей період формується фундамент довільної поведінки, пізнавальної активності та відповідальності за власні дії.

Проблема виховання самостійності дітей дошкільного віку була предметом дослідження багатьох учених (Л. Артемова, О. Запорожець, О. Усова, Н. Лисенко, О. Савченко). У наукових працях зазначається, що самостійність – це інтегрована якість особистості, яка проявляється у здатності планувати, організовувати, контролювати та оцінювати власні дії без безпосереднього керівництва дорослого [1].

Виховання самостійності має відбуватися у всіх видах діяльності дитини: ігровій, трудовій, пізнавальній, побутовій. У процесі дослідження визначено низку педагогічних умов, що сприяють ефективному формуванню самостійності у дітей дошкільного віку [2]:

1. Створення розвивального середовища, яке стимулює самостійну активність дітей.

Простір групової кімнати має бути організований так, щоб дитина мала можливість самостійно вибирати матеріали для гри, творчості, експериментування. Зона самостійної діяльності спонукає до ініціативності, прийняття рішень і самоконтролю.

2. Організація педагогічної взаємодії на засадах партнерства.

Вихователь виступає не контролером, а співучасником дитячої діяльності. Він створює умови для вибору, радить, підказує, але не нав'язує готові рішення. Такий стиль спілкування формує в дітей упевненість у власних силах, відповідальність і критичність мислення.

3. Формування позитивної мотивації до самостійних дій.

Важливо, щоб самостійність не сприймалася дітьми як обов'язок, а була пов'язана із задоволенням, успіхом, радістю досягнення. Для цього педагог має використовувати схвалення, підтримку, створювати ситуації успіху.

4. Врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей.

Самостійність розвивається поступово – від елементарних дій (самообслуговування, вибір іграшки) до складніших (самостійне вирішення проблемної ситуації). Вихователь має забезпечити послідовність, поступовість і системність виховного процесу.

5. Використання ігрових технологій як засобу розвитку самостійності.

У творчих іграх дитина виступає ініціатором дій, бере на себе роль, планує хід гри, самостійно шукає способи розв'язання ігрових проблем. Саме гра є природним середовищем, де самостійність формується найефективніше.

6. Співпраця з родиною.

Розвиток самостійності можливий лише за умови єдності вимог сім'ї та закладу дошкільної освіти. Батькам необхідно пояснювати, що надмірна опіка гальмує розвиток ініціативності, тому важливо надавати дитині можливість робити вибір, діяти самостійно навіть із помилками [1].

Результатом створення вищезазначених педагогічних умов є поступове становлення у дитини почуття власної компетентності, ініціативності, відповідальності як основи майбутньої успішної особистості.

Отже, виховання самостійності дітей дошкільного віку є багатограним процесом, який потребує цілеспрямованої педагогічної роботи, належного розвивального середовища та партнерської взаємодії між дитиною, педагогом і батьками. Самостійність як базова якість особистості формується не лише через навчання, а й через власний досвід дитини, її ініціативу, практичну діяльність і усвідомлення власних успіхів.

Література:

1. Формування базових якостей особистості дітей старшого дошкільного віку в ДНЗ : монографія / Г. Беленька, С. Васильєва, Н. Гавриш, В. Маршицька, С. Нечай, О. Остряньська, О. Полякова, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Шкляр ; за заг. ред. О. Рейпольської. – Харків. : «Друкарня Мадрид», 2015. – 330 с.

2. Савченко М.В. Вплив ігрової діяльності на виховання самостійності в дітей дошкільного віку. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/4_2011/26.pdf

КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛОГОРИТМІКИ ТА ПАЛЬЧИКОВИХ ІГОР ДЛЯ РОЗВИТКУ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ ТА ДРІБНОЇ МОТОРИКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Соломія ТАБАЧУК

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет*

Наталія ГОРОПАХА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет*

У сучасних умовах розвитку дошкільної освіти найважливішим завданням є забезпечення гармонійного розвитку дитини, зокрема формування мовленнєвої компетентності. Відомо, що мовлення тісно пов'язане з розвитком дрібної моторики, адже активізація дрібних рухів стимулює роботу мовленнєвих центрів мозку. Тому пошук ефективних засобів, які одночасно впливають на розвиток артикуляційного апарату та дрібної моторики, є актуальним завданням педагогіки та логопедії.

Науковцями доведено, що центри мозку, які відповідають за рухи пальців рук (дрібна моторика) та артикуляційний апарат (мовлення), розташовані поруч і взаємодіють між собою. Це дозволяє припустити, що стимуляція одного центру позитивно впливає на розвиток іншого [2]. Також

3. Піканова Н. В. Формування соціалізованості у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в умовах інклюзивної групи : дис. ... докт. філософ : 016. Київ, 2022. 272 с.

4. Пасічніченко А. В., Атаманчук Н. Емоційне неблагополуччя дитини дошкільного віку. *Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової і дошкільної освіти* : зб. наук. пр. Полтава, 2016. Вип. 3. С. 194–200.

5. Артемова Л. В. Актуальні проблеми виховання дітей в поліетнічному дошкільному навчальному закладі. *Вісник психології і соціальної педагогіки. Збірник наук. праць*. Вип. 13. Київ, 2013. URL: [http://www.psyh.kiev.ua/Збірник наук. праць. - Випуск 13](http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-_Випуск_13)

Наукове видання

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти:
матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти

Технічний редактор:
Ольга ШАДЮК

Відповідальна за випуск:
Ілона ДИЧКІВСЬКА

Підп. до др. 13.10.2025.
Формат 60 x 84 ¹/₁₆. Папір офсет. Друк цифр. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 11,6. Обл. вид. арк. 11,6. Тираж 300 прим.

Видавець Юрій Кукса
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 8301 від 9 травня 2025 р.
вул. Фабрична, 8, м. Рівне, 33022;
097 42 66 444

Друк: VPM-ПОЛІГРАФ
вул. Фабрична, 8, м. Рівне, 33022;
097 42 66 444